

Activiteiten verslag 2021

Inleiding

Door de voortdurende coronapandemie is het in 2021 niet tot een volledige terugkeer naar het 'nieuwe normaal' gekomen. Iedereen heeft nog steeds zijn eigen werkplek in de buitenlucht, binnen houden we minimaal 2 meter afstand, dragen handschoenen en bij klachten blijven we thuis. Zo houden we ons gezond en het moreel hoog.

Wat wel terugkwam was het interieur van de Grote Salon: de prachtige schilderijen van de Lovinfosse uit 1790 en de bijbehorende lambrisering. Dankzij een succesvolle crowdfundingactie werd het benodigde (rest)bedrag bijeen gebracht en eind mei was het dan zover. Vanaf een hooizolder in België kwamen ze terug op Borgharen na een afwezigheid van bijna 40 jaar. Nogmaals dank aan iedereen die dit, niet voor mogelijk gehouden, 'kunststukje' heeft mogelijk gemaakt.

Naast deze in het oog springende gebeurtenis zijn ook de restauratiewerkzaamheden op vele fronten met voortvarendheid doorgegaan. Dankzij de inzet van onze vrijwilligers, de mannen van Laudy, de personeelsleden van Bessems Evenementenservice en de financiële bijdragen van vele donateurs en de eigenaren Amal en Ronny, zijn er bergen werk verzet. Vanwege de coronamaatregelen konden belangstellenden tijdelijk geen gebruik maken van de rondleidingen. Nadat deze beperkingen waren versoepeld, hebben we ons weer op vele bezoekers kunnen verheugen. Met name de regelmatig terugkerende bezoekers, waaronder veel inwoners van Borgharen, verbazen zich over de voortgang.

Chronologisch overzicht van overige werkzaamheden en gebeurtenissen

Januari:

Langzaam maar zeker wordt de voorbereidingen getroffen voor de crowdfundingactie om het restbedrag voor de aankoop van de doeken bijeen te brengen. Onder het motto SAMEN DROMEN REALISEREN zal worden geprobeerd om een bedrag van € 50.000 te vergaren. De binnenmuur van de kade aan de westzijde staat in de steigers. De herstelwerkzaamheden op dit stuk vallen gelukkig mee, waardoor al voor het eind van de maand kan worden begonnen aan het metselwerk van de veldbrand-'plint' aan de oostzijde. De buitenmuur om het kasteel terrein is daarentegen een heel ander verhaal. Het uitkappen van de voegen van bijna duizend strekkende meter (binnen en buitenkant bij elkaar) is werkelijk een monsterklus die alleen met veel uithoudingsvermogen is te voltooien. Maar elke vierkante meter is er een! De zolderverdieping van de stallenvleugel is bijna helemaal gestript. Hierdoor is er één grote ruimte ontstaan met een indrukwekkende houten kapconstructie.

De naderende Vastelaovend zorgde voor een verrassing: Ronny werd door de Tempeleers benoemd tot 'Offeceer in de orde vaan de Straoteveger'. Welke 'Bessem' kan zeggen dat hij is bevorderd van een 'normale' naar een 'Offeceer' Bessem. Die eer viel zijn vader en ook zijn opa in ieder geval niet te beurt. In dat geval zou zijn grootvader zeker op zijn cavalerie paard aan zijn komen rijden om een 'Saluut' te brengen en zijn vader zou van trots naast zijn schoenen (maatje 48!) zijn gaan lopen. Deze maand konden we weer 7 namen toevoegen aan ons gouden donateursbord onder de poort.

Februari:

Op zaterdag 6 februari kwamen de Beerbieters ons onder het motto 'Haw Pin' twee heerlijke vlaaien aanbieden. We hebben ze ons goed laten smaken. Oude foto's uit vervlogen tijd en een filmpje van schaatsen op de gracht waren opeens te zien op internet. Helaas hadden de weergoden dit jaar voor de schaatsliefhebbers geen ijspret in petto. Geen strenge vorst betekende anderzijds dat de, vanwege hun restauratie verwijderde kozijnen, geen onaangename binnentemperaturen opleverde. Dat kwam goed uit bij de voortgang van het schilderwerk in de Blauwe Kamer. Zelfs in de grondverf is al te zien dat het een juweeltje wordt. Na het strippen van de zolder, is nu ook de tussenverdieping van de stallenvleugel aan de beurt. Beneden in de kelder van het hoofdgebouw vindt verder onderzoek plaats in de 'mummiekelder'.

Maart:

Op 4 maart hebben we van IKL, de Provincie Limburg en de gemeente Maastricht een heus insectenhotel geplaatst gekregen. Dat alles op initiatief van Maria Fortuin! Dank je wel Maria. In de Grote Salon wordt iedere week toe gewerkt naar een top-restauratie van de lambrisering. Na meer dan 50 jaar afwezigheid is hij weer terug in de hoek van de binnenplaats: de hondenren. Precies zoals hij er op de oude foto's uitzag is dit moois voor het Kasteel nagemaakt. Ook werd deze maand de Historische werkgroep Kasteel Borgharen 1000 jaar geschiedenis opgericht. Als eerste wapenfeit werd de oudste vermelding van de Borg van Haeren achterhaald. In de jaarboeken van de abdij van Rolduc werd het jaartal 1153 gevonden. Daarnaast werd contact gezocht met het Historisch Centrum Limburg waar nog meer dan vierhonderd zogenaamde 'charters' van Borgharen aanwezig zijn. Welke (vergeten) 'schatten' zullen ze ons in de loop der tijd prijsgeven? De grondige restauratie van de gevels van de zijvleugels aan de zijde van het binnenplein is ook van start gegaan. Eindelijk kunnen we, op dezelfde wijze als van de boerderij, terug naar een originele gele voeg. Uiteraard wordt vooraf alle kapotte mergel en veldbrand, het zogenaamde ínboeten, vervangen. Ook worden de scheuren als gevolg van verzakkingen gedicht.

April:

De nieuwe mergel van de fa. Kleijnen uit Sibbe is binnen. Hiermee hebben we waarschijnlijk genoeg op voorraad om het restant van de kademuren af te maken. Nu nog goede weersomstandigheden en de 'gele trein' kan weer gaan rijden! De restauratie van de resterende kozijnen en raamvleugels is in volle gang. Als een geoliede machine worden achtereenvolgens de ramen uit de raamopening gehaald, de verf verwijderd en het beslag eraf gehaald. Daarna volgt de feitelijke restauratie van het houtwerk om daarna weer in de verf gezet te worden. Het terugplaatsen moet wachten totdat de gevels helemaal klaar zijn. De voorbereidingen van de Crowdfunding, die zaterdag 17 april van start gaat, zijn bijna afgerond. Om zoveel mogelijk ruchtbaarheid aan onze actie te geven, is RTV Maastricht opnames komen maken en zijn er artikelen geplaatst in dagblad De Limburger, de Geulbode, het Donatus-magazine en uiteraard op onze eigen website. De hele zaterdag hebben de vrijwilligers in kleine groepen in Borgharen, Itteren en een aantal wijken van Maastricht geflyerd. In navolging van de stallenvleugel, komt ook de zolder van de Rentmeesters-vleugel steeds meer tevoorschijn nadat, keukens, badkamers en andere, niet tot het monument behorende, delen zijn verwijderd. Ook de grote make-over van de gevels aan de noordzijde van de binnenplaats vordert langzaam, maar gestaag. Tot opvolger van de ons veel te vroeg overleden penningmeester Jos Ubaghs wordt Martijn Brouwer benoemd.

Mei:

Zoals al eerder aangegeven vindt er onderzoek plaats in de crypte. Naast allerlei metingen wordt deze 'mummiekelder' teruggebracht in zijn oude gedaante. Momenteel wordt een later aangebrachte cementdekvloer verwijderd. En wat komt eronder vandaan? Een prachtige, in de lemen aarde gelegde, vloer van maaskeitjes! Wekelijks wordt er gewerkt om het mogelijk te maken om hier op een respectvolle wijze de schedels van Philibert Van Isendoorn à Blois en zijn vrouw Aleida van Agris terug te kunnen plaatsen in hun oorspronkelijke tombe. Naar de overige delen van hun stoffelijke resten wordt nog steeds gezocht. Vanaf begin deze maand is ons terras in de binnentuin geopend voor koffie en vlaai. De gehele opbrengst gaat naar de restauratie van het Kasteel. De kopse kant van de rentmeesters-vleugel is na een week al weer uit de steiger. In een verbluffend tempo zijn de voegen uitgekapt, is waar nodig het metselwerk hersteld en de hele gevel opnieuw gevoegd. Aansluitend is de bakgoot driemaal geverfd en zijn de muurankers ontroest en in de goede kleur gezet.

De studenten van Nimeto Utrecht, hebben hun kleurenrapport over de eetkamer klaar en hiermee is hun studieopdracht voltooid. Met trots kon het eerste exemplaar worden aangeboden aan Prof. Anne van Grevenstein, die de leiding heeft over onze interieur restauratie. De Crowdfundingactie loopt ten einde. Door de vele honderden donateurs en de inzet van heel veel vrijwilligers, zijn we er samen in geslaagd om een historische fout recht te zetten. Na 6 jaar zoeken, onderhandelen, slecht slapen, smeken, naar geld vissen, taxeren, heel veel geduld en lang wachten hebben we ons doel bereikt. Kasteel Borgharen heeft de in 1985 verkochte originele Salon, bestaande uit tien geschilderde doeken, de lambrisering en de lijsten, compleet terug. Met de aankoop was een totaalbedrag gemoeid van € 340.000,-. Meteen terugplaatsen is niet mogelijk vanwege de staat waarin de schilderijen verkeren. Ook zal eerst de restauratie van de salon zélf klaar moeten zijn. Alles in de juiste volgorde en tijd.

Juni:

Vanaf de eerste zaterdag van deze maand kunnen we gelukkig weer beginnen met rondleidingen. Dat is vooral prettig voor onze Crowdfunding-donateurs die nu hun 'gratis' rondleiding kunnen verzilveren. Ze worden verrast met spannende verhalen en de deskundige uitleg van onze rondleiders. Natuurlijk zijn onder andere de kleuren van de Blauwe kamer te bewonderen, de vorderingen in de gracht en niet te vergeten de teruggekeerde doeken van de Salon. De urgente conservering ervan kan 'live' worden meegemaakt; een bijzonder, tijdrovend en delicaat project. En weer konden 25 nieuwe gouden donateurs worden verwelkomt. In de loop van deze maand komt het negende van in totaal 12 muurdelen van de gracht gereed: nog 3 te gaan!

Juli:

Wederom is een nieuwe grote klus van start gegaan: het oppakken van de vloeren in de kamers boven de salon. Dit is noodzakelijk om de ruimte tussen deze vloeren en het monumentale Soiron-plafond van de salon daar onder schoon te maken, de balkenkoppen te onderzoeken en de ophanging te verstevigen. In deze tijd van het jaar vraagt ook de tuin om het nodige onderhoud. Alleen al het bijhouden van de gazons betekent twee maal per week bijna een hele dag maaien. De plotselinge extreme weersomstandigheden in Zuid Limburg en de aangrenzende gebieden in Duitsland en België laten Borgharen niet ongemoeid. Binnen 24 uur heeft het opgestuwde kwelwater in de hele gracht een hoogte van meer dan een meter bereikt. Met als enige en grootste slachtoffer onze tractor. Maar zo snel als het water kwam, zo snel is het ook weer weg. Elk nadeel heeft zijn voordeel: nu weten we weer hoe een volle gracht er uit ziet.

Augustus:

Van achter de witte laag latex in de hal komen steeds meer (her)ontdekkingen tevoorschijn. Met geduld en precisie wordt de overschildering heel voorzichtig met scalpelmessjes weggekrabd om zo min mogelijk schade toe te brengen aan de onderliggende, zogenaamde 'trompe-luie', schilderijen. Deze dateren waarschijnlijk uit de negentiende eeuw. En de mergdelen in de gracht: nog twee muren te gaan! In de hoek bij het poortgebouw is het talud naar de bodem van de gracht afgegraven. Dat hadden we niet meer nodig. Hierdoor is de originele situatie hersteld en kan de vrijgemaakte muur worden gerestaureerd. Op zaterdag 28 augustus vond de Kasteel Borgharen Diner show 2021 plaats. Het concert was volledig uitverkocht. Een dag later deed de Oldtimerclub uit Antwerpen het kasteel aan op hun jaarlijkse toertocht.

September:

Buiten is een begin gemaakt met het herstel van de laatste 250 strekkende meter grachtmuur. Maar ook binnen wordt op vele plekken gewerkt. Een kleine greep: de vloeren boven de grote salon zijn bijna helemaal verwijderd en de tussenruimte schoongemaakt. Hierbij kwamen enkele pin-up foto's, twee stripboekjes en een (leeg)pakje sigaretten uit de jaren zestig te voorschijn. De uit de vloeren vrijgekomen planken worden netjes schoongemaakt voor hergebruik. De blauwe kamer nadert zijn voltooiing.

Oktober:

We waren ze al bijna vergeten: maar op de tussenverdieping kwamen onder de vloerplaten weer duizenden welbekende nietjes tevoorschijn. Weg ermee! Uiteraard weer één voor één. Zaterdag na zaterdag vordert, beetje bij beetje, blaadje voor blaadje, de restauratie van de lambrisering van de grote salon. Ook het inboeten van de muren en het voegwerk in de eerste paardenstal zit er bijna op.

November:

De rondleidingen gaan gestaag door. Om zorg te dragen voor onze eigen gezondheid en die van onze gasten volgen we nog steeds de bekende adviezen op: houdt anderhalve meter afstand, draag een mondkapje en blijf bij klachten thuis. Via-via vernamen wij dat in het museum van Charleroi de gehele fotocollectie van Raphael de Selys Longchamps, illustere fotograaf en eigenaar van kasteel Borgharen van 1888 tot aan zijn overlijden in 1911, wordt bewaard. Weer een prachtige bron van informatie 'uit de oude doos' ten dienst van de restauratie. We wisten dat de originele bibliotheekkast van het kasteel 'ergens' in Roermond moest staan, maar niet waar. Gelukkig nam de eigenaar, die hem in 1984 van Veenhuizen had gekocht, contact met ons op. Omdat hij ging verhuizen naar een kleiner pand, deed hij hem van de hand en vond dat hij het best terug kon naar Borgharen. En dat vonden wij vanzelfsprekend ook. Na geslaagde onderhandelingen en enkele dagen montage, staat hij nu weer exact in zijn eigen voetafdrukken, die hij in de vloer van de bovenhal had achtergelaten.

December:

De top van de linker pijler van de toegangspoort krijgt wegens scheurvorming een ijzeren korset aangemeten. Nu alle bladeren zijn gevallen is het tijd om de tuin winterklaar te maken en wij maken ons op voor de feestdagen.

Slotwoord

Het tweede coronajaar heeft ons er niet van kunnen weerhouden om zichtbare stappen te zetten op onze missie tot behoud van 'ons' kasteel. En het enthousiasme wordt er alleen maar groter door. De groep vrijwilligers is inmiddels aangegroeid tot over de dertig waardoor de organisatie van de werkzaamheden steeds professioneler moet. Goed weer, slecht weer, wisselende prioriteiten en financiële armslag bepalen voor een belangrijk deel de planning. Belangrijk onderdeel is echter de onderlinge samenhang en de persoonlijke vriendschappen. Een restauratieproject gebouwd op een fundament van sociale cohesie. Kom daar nog maar eens om in een tijd van verdergaande individualisering. Of juist daardoor? Wij mogen ons in ieder geval gelukkig prijzen. Wordt vervolgd.